

A romániai Hegyközújlak élőnyelvi és történeti helynevei*

SZILÁGYI-VARGA ZSUZSA

A romániai Hegyközújlak helyneveit közlő írásomban a szócikkek élőnyelvi és történeti adatokat is tartalmaznak. Az adatok közlése igazodik a Hajdú-Bihar megye helynevei 1. kötet szerkesztési elveihez. A 2018-as helynévgyűjtés adatközlői az alábbiak voltak: Csipai Ferenc, Fodor József, Petri Ferenc, Somogyi Lajos.

Hegyközújlak 2018: *Hegyközújlak ~ Újlak, -ra, r. Ujläaku dë muntë, lä. | Eléggé előregedett a falu. Fiatalok ugye már ijesmivel [állattartással] nem foglalkoznak. Ki-ki szakmát tanul, vagy a városba, vagy ki merre dolgozgat. [...] Napi szinten járnak [Nagyváradra dolgozni]. [...] Viszont elég sok ház van üresen, ahol kihaltak az öregek. Beköltözni, általában úgy veszik meg azokat a házakat, hogy hétvégi házaknak, valakik Váradról. Van ojan is, aki ideköltözik, van, aki még épít is hejette mást. Ki hogy. Tehát azért. Nagyon-nagyon jó a városközelség. Itt van nagyon hamar, itt vagyunk a városba, és mégse város. | Románok most már inkább így ezek az új telepések vesznek egy-egy, a város közelségében. [...] Úgy mongyuk, hogy víkendes, mert ez az általános fogalom, nem tuggyuk a nevét, de aszt mongyuk, hogy víkendes. | Nagy birtoka volt a katólikus káptalan-nak. [...] Most megmaratt egy ojan ötven hektár, ami még a katólikus egyházhoz tartozik. De valamikor a váradi székes káptalannak volt ezen a részen hétszáz hektár csak erdő, amiből nincs egy se meg neki. Nem atták vissza, az állam eszt nem aggya vissza. | Az újlakiaknak két, két nevek is volt. Ijen. Volt az egyik az, hogy bolhások, bolhások és volt a lóhúsosok, mert aszt monták, hogy vágtak le lovat, és elmérték, ki tuggya mikor, valamikor mint más, nem tudom mijen állat, marhának. És akkor ráragatt ez a kettő. 1941: *Hegyközújlak* (MKF.), 1940: *Újlak* (JAKÓ), 1913: *Hegyközújlak*, 1907: *Hegyközújlak*, 1902: *Hegyközújlak* (Hnt.),*

* A tanulmány az Emberi Erőforrások Minisztériuma ÚNKP-18-3 kódszámú Új Nemzeti Kiválóság Programjának támogatásával, az NKFI 128270. számú pályázat, valamint az MTA–DE Magyar Nyelv- és Névtörténeti Kutatócsoport programja keretében készült.

1901: *Hegyköz-Ujlak*. | Hegyköz-Ujlak, a Rézhegység nyúlványai alatt, Nagyvárad közelében fekvő nagyközség, túlnyomóan ev. ref. vallású, magyar lakosokkal. Házainak száma 203, lakosaié pedig 1128. Postája, távírója és vasúti állomása Nagyvárad. Régi egyházas község. Földesura a váradi káptalan volt, mely itt most is birtokos. [...] Az ev. ref. egyház anyakönyvének feljegyzései szerint a község a Rákóczy-féle felkelés alatt elpusztulván, csak jóval később kezdett újra épülni. [...] 1863-ban a községnek felénél nagyobb része leégett (BOROVSKY 91), 1900: *Hegyköz-Újlak*, 1898: *Hegyköz-Újlak*, 1895: *Hegyköz-Újlak*, 1892: *Hegyköz-Újlak* (Hnt.), 1889: *Hegyköz-Ujlak* (Kat.), 1888: *Hegyköz-Ujlak* (Hnt.), 1884: *Hegyköz Ujlak Pf.* (HKFT.), 1883: *Ujlak, Wylak, Vylak, Vylak*. | Főesperesi kerületünk két ily nevű községet zárt magába. Egyik Berettyó-Szent-Márton közelében állt, [...]. A másik Ujlak, mely Hegyköz előnevet visel, Várad felett, Csátár közelében esik s már a XIV-ik században mint a váradi székeskáptalan birtoka tűnik fel. A bécsi codex tizedjegyzéke szintén két Ujlakot említ a bihari főesperesi kerületben, melyek egyike hét, majd tizenhét, másika pedig husz, majd negykepe püspöki tizedet adott; de hogy közölök melyik az egyik, s melyik a másik Ujlak? meg nem jelöli. A pápai tizedjegyzékek ellenben már egy Ujlakot sem emlitenek a bihari főesperességben, pedig hogy legalább a mai Hegyköz-Ujlak egyházas község volt, azt bizonyítja középkori egyháza, mely ma is áll (BUNYITAY), 1882: *Hegyköz-Ujlak*, 1877: *Hegyköz-Ujlak*, 1873: *Hegyköz-Ujlak* (Hnt.), 1864: *HK. [Hegyköz] Ujlak, HK [Hegyköz] Ujlak, Páji Ujlak, Ujlak*. | A' Név eredetéről csak annyit lehet tudni, hogy HK [Hegyköz] Páji Községe Közél lévén e' Községhez: s előbb népesítettvén mint Ujlak, ennél fogva kapta előbb a Páji Ujlak elnevezést. — Demiután a' 3ík szám alatti Évben, már népesebb lett annál — Kisebb Községtől nem akarván magátt továbbrais nevezeteni: ennél fogva változtatta elnevezését HK. [Hegyköz] Ujlakra: mint hogy Hegyekkel van környezve. [...] Fekvését úgy lehet rajzolni mint egy Teknő formájú v állású hosszan elnyúló feldomborodo hegyet melynek Két felől a' hegyaján völgy van: a' község tehát részint a' tet ön Két sor házzal van ellátva 's erről Két felé, de legnagyobb részben észak felé nyulnakle az utszak elágazásai. Szomszéd határossaik Délről Száldobágy Községe Erdeje, s legelője; mínd Dombos és völgyes heljek: – nyugotról HK [Hegyköz] Pályi Község Szöllő. hegye – és Szántó Koszálló földje hegy völgy, és Hegyközújlak. Egy részbe Koszálló rétik. Északra Csátár Város Kaszálló rétyök lapajos helyek. Keletről Nagy Erdőség Kis Ujfalusi határ (PESTY), 1860: *H.K. [Hegyköz] Ujlak* (MKFT.), 1851: *Hegyköz-Ujlak*. | Hegyköz-Ujlak, magyar falu, Bihar vármegyében, Váradhoz 1 órányira, hegyen és hegyek közt, 968 lak., kik kevés r. kath. kivéve mindnyájan reformatusok, helybeli anyatemplommal. Határa 2950 hold, mellyből majorsági szántó 10, rét 30, szőlő 100, erdő 1000; urbéri szántó 410, rét 400, legelőnek használt erdő 200, dézmás szőlő 800 hold. Agyagos földje közepszerű; de rétjei jók; bora jeles, gyümölcse sok. Itt ered a Kösmő vize 3 völgyből, mellyek Hegyköz-Pályinál

szakadnak össze. Birja a váradi deák káptalan, s kis részben Servánszky család (FÉNYES), 1783: *Palyi Uj-Lak* (EKFT.), 1600: *Uylak*, 1598: *Vylak*, 1589–1590: *Uylak*, 1587: *Uylak*, 1569: *Wylak*, 1291–1294: *Vylak* (RÁCZ 2007). — Település Románia északnyugati részén, Hegyközsatár, Hegyközpályi és Hegyközsáldobágy között helyezkedik el. A Felső-Hegyköz nevű kistérséghez tartozik. Hegyközpályival és Hegyközsáldobágygal együtt Hegyközpályi község (r. Comuna Paleu) része. Túlnyomóan magyar nemzetiségű lakossággal rendelkezik. A 2011-es népszámlálási adatok szerint a lakosság száma 508 fő. Ebből 478-an (94,1%) magyarnak, 22-en (4,3%) pedig román nemzetiségűnek vallották magukat (ISPMN. 2011).

A település egykor híres volt a gyümölcsöseiről. A megtermelt gyümölcsöket főként a nagyváradi piacon értékesítették. A kollektivizálást és a rendszerváltást követő időszakban azonban az ültetvények legnagyobb része tönkrement. A földműveléssel a településen ma már kevesen foglalkoznak. Az aktív népesség jellemzően Nagyváradon vállal munkát. A közeli nagyvárosnak jelentős a vonzása. A munkahely, az iskoláztatás és a lehetőségek széles választéka okán az újlakiak közül sokan költöznek végleg a megyeközpontba. Az adatközlők beszámolóí és a megfigyelések alapján úgy tűnik, hogy a valamikori lakosság az előregedés útjára lépett. A kiüresedett házak egy részét csupán hétvégi háznak veszik meg. Az újonnan beköltözők között pedig — a falu eredeti etnikai és nyelvi arculatától eltérően — sok román nemzetiségű családot találunk.

A település első írásos említése a 13. század végéről származik. A 20. századig *Újlak*, *Pályiújlak* és *Hegyközújlak* néven jelenik meg. A 20. század eleje óta magyarul *Hegyközújlak*, románul pedig *Uileacu de munte* (VISTA1). Az *Újlak* név az *új* megkülönböztető jelző és a *lak* 'szálláshely, lakóhely' jelentésű földrajzi köznév összetételeként keletkezett (RÁCZ 2007).

ABC lásd Bolt

Alsó-Cigány-kert 2018: *Alsó-Cigány-kert*, 1889: *Czigánykert alj* (Kat.). — Földterület, szántóföld. A település külterületének keleti részén található. A Cigány-kert része. Vö. Cigány-kert, Felső-Cigány-kert.

Alsó-Csohos 2018: *Alsó-Csohos*, 1889: *Csohos alatti* (Kat.). — Földterület, szántóföld. A település külterületének nyugati részén található. A Csohos része. Vö. Csohos, Felső-Csohos.

Alsó-Irigy-kert 2018: *Alsó-Irigy-kert*. — Földterület, szántóföld. A település külterületének délnyugati részén található. Az Irigy-kert része. Vö. Irigy-kert, Felső-Irigy-kert.

Alszeg 2018: *Alszeg ~ Alszegei-rész. | Aszt már szabad gazdálkodással vagy földterülettel rendelkező családok lakják vagy pedig iparosok. Hordókészítők, kádárok, szücsök, satöbbi.* 1864: *Alszeg, alszeg.* | Nyúlik Nyugotról Keletnek lapos heljen s leg lentebb 43 37. házzal s telekkel: 6: Teleknélkül (PESTY). — Utca. A település belterületének északi része. Vö. Felszeg.

Alszezi-rész lásd **Alszeg**

Baglyos lásd **Baglyos-erdő**

Baglyos-erdő 2018: *Bagjos-erdő ~ Bagjos.* | *Biztos sok bagoj lehetett, mert én is láttam sokat valamikor.* 1889: *Baglyos* (Kat.), 1864: *Bagjos.* | legelő (PESTY). — Községi erdő. A település külterületének délkeleti részén található.

Bak-már 2018: *Bak-már.* — Földterület. A település külterületének déli részén, a Törözdsi-rét szomszédságában található. A *már* feltehetőleg a 'domboldal' jelentésű *mál* földrajzi köznév (FKnT.) alakváltozata.

Bánát 2018: *Bánát ~ Bánáti-rész ~ Bánát ucca.* | *Ott valamikor, úgy írják a leírásba, hogy hát, hat ház épült oda, és azért hívják Bánátnak, mert ijen vizes, vízlejáratos [...], egy ijen vőügy, és aszt monták, hogy azért hívták Bánátnak, mert megbánták, hogy odaköüttöztek.* | *Saroktól ki, úgy nevezik, Bánát. Az Alszeg vége, ahol következik, úgy nevezik, Bánát.* 1864: *Bánát, Bánom, Bánát utsza, bánát.* | Nyúlik Téli nyugottól Téli Keletnek szinte lapajos heljen 2 házzal s Telekkel. ezen rész régebben a 'határ job részét Derék tette 's miután ott házak épöltek, meg bánták és innen neveztetik Bánom v Bánát utszának (PESTY). — A település belterületének északi részén található. Az Alszeg folytatása. A *Bánát, Bánom* név a helyiek szerint a *bán* igére vezethető vissza. Ebben az esetben a *bánom, bánomföld, bánomhegy* 'nem megbízható hozamú föld' jelentésű földrajzi köznevekkel (FKnT.) is kapcsolatban áll. Emellett nem kizárt, hogy a *Bánát* tájnévvel is összefüggésbe hozható.

Bánáti-rész lásd **Bánát**

Bánát utca lásd **Bánát**

Bán-kút 2018: *Bán-kút.* | *Páji és Újlak határánál lévő, egy jóízű forrás, ivóvízforrás. [...] A hej megvan, a forrást nincs, aki fentarcsa. Régen a kaszás-kapás emberek mindig takarították, tisztántartották.* 1941: *Bán kútja* (MKF.). — Földterület. A település külterületének délnyugati részén található.

Bán kútja lásd **Bán-kút**

Bánom lásd **Bánát**

Berkenyész lásd **Berkenyész-tető**

Berkenyész-tető 2018: *Berekenyész-tető.* | *Valamikor állítólag berkenyefák vóutak. Asszem, a berkenyének gyógyító hatása van.* 1884: *Berekenyes* (HKFT.). — Földterület. A település külterületének keleti részén található. Az előtag valószínűleg arra utal, hogy berkenyefákban gazdag terület lehetett.

Bódi-kút 2018: *Bódi-kút ~ Csohos-kút.* | *A Józsi bácsi takarította mindig a Bódi-kutat. Egy ojan kútat, amiből ivott itt a felszezi ucca. És mindig ű takarította, mer aszonta, hogy ű használta a legtöbb vizet, ű takaricsa ki. A falu vigin lakott. És akkor, mikor lement takarítani, a kútat, hát ojan három-négy méteres kút, és akkor viccelésből, ahogy lement, a létrának, a létrát áttették az ellenkezőü ódalra. Asztán Józsi bácsi mind takarította a kútat, és monták neki, hogy: –*

Jóska, meg tudnád mondani, hogy merre van a csatári torony? – Aszongya: – Annyit forgolósztál, fogaggyunk, nem tudod megmondani! – De ojan fontos embernek is tartotta magát. – Hát – aszongya –, hogyne tudnám megmondani! Erről, itt jöttem fel a létrán, a hátam, a dél ódal, az meg a hátam mögött pont Csátár. – És pont fordítva vout. – Jóska, nem úgy van! – Hát, engem ne áliccsatok ki a sodromból, mer a kút fenekéből is megmondom, hogy hogy van! – És közbe a létra át lett cserélve. És monták, hogy: Eltévedt, mint Cirják a Bódi-kútban. Asztán fogattak három vagy öt liter borban. Asztán, mikor feljött, és rájött, hogy át van verve. — Kút. A Bódi sikátoron, a Csohos szomszédságában található. A kútnevet egy helyi mondás is őrzi: Eltévedt, mint Cirják a Bódi-kútban. Vö. Bódi sikátor.

Bódi sikátor 2018: *Bódi sikátor.* | *A Bódi-kúthoz vezet.* — Kisebb utca. A település belterületének nyugati részén található. Vö. Bódi-kút.

Bodó-erdő 2018: *Bodó-erdő.* | *Lombhullató is, de többnyire akácos.* — Kisebb erdő, akácos. A település külterületének keleti részén található. Nevét feltehetőleg tulajdonosáról kapta.

Bolt 2018: *Bolt ~ Ábéce ~ Hangyaszövetkezet.* | *Most már Boltnak mongyák vagy Ábécének, de asztat még a régi világban volt kialakítva, a magyarvilágban Hangyaszövetkezet néven működött.* — Bolt és kocsmá. A Derékon található.

Bónis-forrás 2018: *Bónis-forrás.* — Forrás. A település külterületének keleti részén, a Baglyos-erdő mellett található. Nevét tulajdonosáról kapta.

Borjú-nyomás 2018: *Borjú-nyomás.* | *A Kávás-rétnek egy része, egy kiszögelése.* 1889: *Borju nyomás* (Kat.), 1864: *Borju nyomás.* | ezen dülő mellet van a Borju nyomás nevű hely. – itt Délelnék a' Szarvas Marhák lapáj hej az utsza végén egy szintén jó Karban lévő itató Kuttal. mellette a' Régi temető Kert van (PESTY). — Földterület. A település külterületének északnyugati részén található. A név a *borjú* főnév és a *nyomás* 'a falu határában levő legelő, a települést közvetlenül körülvevő földterület' jelentésű földrajzi köznévi (FKnT.) összetétele.

Bukmós-oldal 1864: *Bukmós Óldal.* | Ezen elnevezések eredetét sem tudhatni Mínd a' három Szöllő hegyen: idejébe jó és sok gyümölcs terem. Mellette van a' Csemző nevű hely (PESTY). — PESTY FRIGYES helynévtára szerint földterület neve.

Cigány-kert 2018: *Cigány-kert ~ Cigány-kert-rész.* | *Ez a Mogyorós-hegy és az alatta lévő a Cigány-kert-rész. Egy ojan elég jó talajjal rendelkező lapajos terület.* 1889: *Czigánykert* (Kat.), 1864: *Cigány Kert.* | Többnyire Szántó, 's részben Kaszállók a' határba jobb minőségű földek: Eszokról a' Kösmő patak választja Csátártól. ittis egy itató jó Karban lévő Kút. honnan vette nevezését nem tudni. menedékesek észak oldalon és szántók, lópójon vannak a' Kaszálló földek (PESTY). — Földterület, szántóföld. A település külterületének keleti részén található. Két részből áll: az Alsó- és a Felső-Cigány-kertből. Vö. Alsó- és Felső-Cigány-kert.

Cigány-kert-alj lásd **Alsó-Cigány-kert**

Cigány-kert-rész lásd **Cigány-kert**

Csatár felé 1889: *Csatár felé* (Kat.). — A Hegyközcsatár felé vezető út. A település külterületének északi részén húzódik.

Csemző 1864: *Csemző*. | szántóföld, kaszáló. | Csemző nevű hely: Szántó Kaszáló földek. Dombos hely elnevezése honnan eredetéről világosítást nem nyújthatni. Mellette van a 'Külső Kontisor' nevű hely Községi legelő (PESTY). — Az adatközlők nem ismerték a nevet. Talán a *Csomzó*-val hozható összefüggésbe. Vö. Csomzó.

Cser-hegy 2018: *Cser-hegy ~ Cser-hegy-rész*. | *Az már páji rész*. 1860: *Cser-hegyoldal* (MKFT.). — Földterület, szántóföld. A település külterületének nyugati részén található. A nagyobb része Hegyközpályihoz tartozik. A név a *cser* 1. 'terület, amely hajdan csererdő volt', 2. 'bokros, cserjés hely' (FKnT.) és a *hegy* 'kiemelkedés, domb' jelentésű földrajzi köznevek (FKnT.) összetétele.

Cser-hegy-rész lásd **Cser-hegy**

Cser-hegy-oldal lásd **Cser-hegy**

Csohos 2018: *Csohos ~ Csohos-dűlő*, 1941: *Tábortető* (MKF.), 1901: *Csohos, Tábortető*. | A községhez tartozó Csohos nevű dűlőnek egyik része, mely Tábortető néven ismeretes, az itteni néphagyomány szerint a Rákóczy-féle felkelés alatt táborhely volt (BOROVSKY 91), 1889: *Csohos* (Kat.), 1864: *Csohos, Kákás, Tábortető*. | dűlő, szántóföld, kaszáló. | Nyári Nyúgot részét szató, és Kevés Kaszáló földek: a 'Szántók hegy oldalán nyúlanak le északnak – a Kaszallók lapajos hejken fekszenek Ezen Dűlőnek több elnevezései vagynak. Tábortető a 'Tatár-futás alkalmával táboroztak ezen heljen, szamtalan szor találtak ottan szántás és írtás alkalmával tábori eszközöket: a' régi öregek beszélleseknefogva. Kákás: vizeshely lévén sok Kákát terem. Van egy jó ívó víz Kutja a' Községnek ezen heljen mely a' Közelebbi 2.Évi nagy szárazságban, a' midőn a' Kútak kiapadtak ez mégis elegendő vizet szolgáltatót alakosságnak a' Dűlőrül nevezetik Csohos Kútnak. ezen dűlő mellet van a Borju nyomás nevű hely (PESTY). — Földterület, szántóföld. A település külterületének nyugati oldalán található. Két részből áll: az Alsó- és a Felső-Csohosból. A *csohos ~ csuhos* földrajzi köznév jelentése 'mély fekvésű, vizes terület, ahol a tavikákához hasonló, gömbölyű szárú vízinvény él a nád és a sás között' (FKnT.). Vö. Alsó-Csohos, Felső-Csohos, Csohos-kút 1.

Csohos alatti lásd **Alsó-Csohos**

Csohos-dűlő lásd **Csohos**

Csohos-kút 1. 2018: *Csohos-kút*, 1889: *Csohos kút* (Kat.), 1864: *Csohos Kút*. | Van egy jó ívó víz Kutja a' Községnek ezen heljen mely a' Közelebbi 2. Évi nagy szárazságban, a' midőn a' Kútak kiapadtak ez mégis elegendő vizet szolgáltatót alakosságnak a' Dűlőrül nevezetik Csohos Kútnak (PESTY). — A település külterületének nyugati részén, a Csohoson található kút. Vö. Csohos.

Csohos-kút 2. lásd **Bódi-kút**

Csoma 2018: *Csoma ~ Nagy-Csoma ~ Csuma-ódal ~ Csoma-szántófield.* | *A csoma a régi nyelvzetben a daganatos ráknak az elnevezése.* 1889: *Csoma* (Kat.), 1864: *Csoma Szántófield.* | nagyobb részbe a Községnek Közös legelője mely gázos — elnevezése nem tudatik miből származot. Délre Száldobágyal hártáros (PESTY). — Földterület, szántófield. A település külterületének déli részén található. A név feltehetőleg személyre utal. Kisebb valószínűséggel talán a 'betegség' jelentésű *csoma* szóval (ÚMTsz.) is kapcsolatba hozható. Vö. Csoma-kút, Csoma-tető, Égett-Csoma, Külső-Csoma.

Csoma-kút 2018: *Csoma-kút ~ Csoma-vőügy-kút*, 1889: *Csoma kút* (Kat.). — A Csomán lévő kút. A település külterületének déli részén található. Vö. Csoma, Csoma-tető, Égett-Csoma, Külső-Csoma.

Csoma-oldal lásd **Csoma**

Csoma-szántófield lásd **Csoma**

Csoma-tető 2018: *Csoma-tető ~ Gójóbis-tető.* | *A Csoma-kút feletti dombtető.* 1941: *Csomatető* (MKF.). — Erdő. A település külterületének déli részén található. A Csoma része. Vö. Csoma, Csoma-kút, Égett-Csoma, Külső-Csoma.

Csoma-völgy-kút lásd **Csoma-kút**

Csomzó 2018: *Csomzó*, 1889: *Csomzó* (Kat.). — Földterület, szántófield. A település külterületének déli részén található. Vö. Csemző.

Dél- és Észak-Rózsás lásd **Rózsás-hegy**

Dél-Rózsás lásd **Dél-Rózsás-hegy**

Dél-Rózsás-hegy 2018: *Dél-Rózsás-hegy ~ Dél-Rózsás.* — Földterület, szántófield. A település külterületének nyugati oldalán található. A Rózsás-hegy része. Vö. Rózsás-hegy, Észak-Rózsás-hegy.

Demeter 2018: *Demeter ~ Demeter-rész.* — Földterület, legelő. Forrásos hely. A település külterületének keleti részén található.

Demeter-rész lásd **Demeter**

Derék 2018: *Derék, -on ~ Derék ucca ~ Fő ucca.* | *Ez a falu dereka.* | *Egy széles ucca. Azért hívják Deréknak.* 1864: *Derék uttza.* | nyúlik Deltől: Északnak menedékes lejtősséggel. Ezen Utszába van D Kaptalan Udvar háza, Község ház, Református Templom — iskola, 's Lelkészi lak. 52. házzal s telekkel. mintegy Dereka v közepe a' Községnek (PESTY). — A település főutcája. Az Alszegre merőlegesen, a Macskás utcával párhuzamosan helyezkedik el. A hozzá tartozó kertek az ún. Deréki-kertek. A név a 'valaminek a közepe' jelentésű köznévvvel (FKnT.) hozható összefüggésbe. Vö. Deréki-kertek.

Deréki-kertek 2018: *Deréki-kertek.* — A Derék nevű utcához tartozó kertek. Vö. Derék.

Derék utca lásd **Derék**

D. káptalan udvarháza 1864: *D Kaptalan Udvar háza* (PESTY). — PESTY FRIGYES helynévtára szerint a Derékon állt.

Dobolló 2018: *Dobolló ~ Dobollóu-rész.* | *Szerintem valamikor a faluba, a kisbírónak adományozott terület lehetett.* 1889: *Dobolló* (Kat.), 1864: *Dobolló.* | Szántó Földek Dombos hely és völgyes — elnevezése eredetét nem tudhatni. Délre Száldobágyal határos (PESTY). — Földterület, kaszáló. A település külterületének délnyugati részén található.

Dobolló-rész lásd **Dobolló**

Döggút 2018: *Döggút ~ Dögtemető.* — Gödör. A település külterületének keleti részén, a Bodó-erdő szomszédságában található.

Dögtemető lásd **Döggút**

Drágos-tanya 2018: *Drágos-tanya.* | *Itt régen egy hegyi orvos lakott, és a háború előtt elmenekült, és akkor megvette egy román család az egész birtokkal együtt, az egész völgyet.* — Egykori tanya. Ma már nem rendelkezik állandó lakossal. A település külterületének keleti részén található. Nevét tulajdonosáról (Dragoş) kapta.

Drugás-szálló 1864: *Drugás szállós.* | Dülő Matskajuk Szántó Kaszáló Legelő heljek Dombos völgyes hely. Egyrésze nevezetik Drugás szállónak: Matskajuk elnevezése eredetét meg nem mondhatni: arról nevezetes azonban hogy a határba csak itt lehet építkezésre használható követ tomegben találni. Másik elnevezése onnan eredt: hogy Régebben KisUjfalusi Drugás família birta kék szállításokat építvén: ma napig fent maradt ezen darabrétre nézve a Drugás nevezet (PESTY). — A település külterületének délkeleti részén állt. Vö. Macskalyuk.

Ebes 2018: *Ebes, -en ~ Zebes,* 1864: *Ebes Kert utsza.* | Nyúlik Kelettől nyugotnak 2 házzal Telekkel 3 Telek nélkül. ezen részen van Két temető Kert Refftus és RCath. hívek számára. elnevezését onnan Kapta, miszerint ezen házak Közt egy Kert volt elkölönítve 's elhagyva, hova az elvert ebek hányattak. Később kitisztítatván; most szőlővel gyümölcsössel van bérakva; 's házakkal ellátva. ezen Kert vis hely alatt: több nevezetes Pontok is vannak: magos heljen fekszik (PESTY). — Kisebb utca, a Macskás-tetőből ágazik. Néhány adatközlő *Zebes*-ként emlegette. Vö. Ebes-kút.

Ebes-kert utca lásd **Ebes**

Ebes-kút 2018: *Ebes-kút.* | *A Tabán, az ajján van, a vígibe.* — Az Ebeshez tartozó kút. Vö. Ebes.

Égett-Csoma 2018: *Égett-Csoma.* — Földterület, kaszáló. A település külterületének déli oldalán található. A Csoma része. Vö. Csoma, Csoma-kút, Csoma-tető, Külső-Csoma.

Észak-Rózsás lásd **Észak-Rózsás-hegy**

Észak-Rózsás-hegy 2018: *Észak-Rózsás-hegy ~ Észak-Rózsás.* — Földterület, szántóföld. A település külterületének nyugati oldalán található. A Rózsás-hegy része. Vö. Rózsás-hegy, Dél-Rózsás-hegy.

Fakó-patak 2018: *Fakó-patak.* | *Itt is egy völgyrész jön, ami szinte patakka fejlődik, ami elmegy Pájinak itt, a domb tulsó oldalán. Aszt neveztek Fakó-pataknak.*

Az itt jön. Ez a nyúlvány, ami itt jön le. Az például a Fakó-patak. Ott is innen-onnan kis források gyűltek, esőzésekkor, nagy, de amúgy csak úgy csordogál. Vagy nagy szárazságba ki is szárad most már. — Völgy és a hozzá tartozó patak. Az adatközlők szerint ez utóbbi gyakran kiszárad. A település külterületének délkeleti részén található. Az előtag az egykor ott lakó Fakó családra utal.

Falu ritkása 2018: *Falu ritkása*. | *A Ritkáson vegyes, fele főüd, fele kaszállóu*. | *Az az újlaki erdőü vóut*. 1889: *Falu ritkása* (Kat.), 1864: *Falu Ritkása*. | rét, legelő (PESTY). — A Hegyközújlakhoz tartozó erdőrész és kaszáló. A település külterületének délkeleti oldalán található. A név valószínűleg a *ritkás* 1. 'erdőrész, ahol a fák ritkán állnak', 2. 'irtásos hely' jelentésű földrajzi köznévvvel (FKnT.) hozható összefüggésbe.

Fekete-tó 2018: *Fekete-tó ~ Feke-tó ~ Feke-tó-düllőü ~ Fekete-tó-rész*, 1889: *Fekete tó* (Kat.). — Földterület, legelő. A település külterületének keleti részén található. Vö. Külső-Feke-tó.

Fekete-tó-alj lásd **Külső-Feke-tó**

Fekete-tó-rész lásd **Fekete-tó**

Feke-tó lásd **Fekete-tó**

Feke-tó-dülő lásd **Fekete-tó**

Felső-Cigány-kert 2018: *Felső-Cigány-kert*. — Földterület, szántóföld. A település külterületének keleti oldalán található. A Cigány-kert része. Vö. Cigány-kert, Alsó-Cigány-kert.

Felső-Csohos 2018: *Felső-Csohos*. — Földterület, szántóföld. A település külterületének nyugati oldalán található. A Csohos része. Vö. Csohos, Alsó-Csohos.

Felső-Irigy-kert 2018: *Felső-Irigy-kert*. — Földterület, szántóföld. A település külterületének délnyugati oldalán található. Az Irigy-kert része. Vö. Irigy-kert, Alsó-Irigy-kert.

Felszeg 2018: *Felszeg, -en, ~ Felszegi-rész ~ Felszeg ucca*. | *És itt volt mindig nagy verekedés az alszegi és a felszegiek között, mert hogyha felszegi volt a lány, akkor alszegi fiú nem mehetett oda udvarolni*. 1864: *Felszeg utsza, felszeg*. | nyúlik Kelettől Északnak legmagassabhely 46. házzal 's telekkel (PESTY). — A település belterületének délnyugati része. Vö. Alszeg.

Felszegi-rész lásd **Felszeg**

Felszeg utca lásd **Felszeg**

Finta-Imre-föld 2018: *Finta Imre-föld*. | *Az övéké volt, s megkapta a nevet róla*. — Földterület, legelő. A település külterületének keleti részén található. Nevét tulajdonosáról kapta. Vö. Finta-kút.

Finta-kút 2018: *Finta-kút*. | *A Finták főggye mellett volt, az is egy itatókút vóut*. — Csordaitató kút. A település külterületének keleti részén, a Finta Imre-föld szomszédságában található. Vö. Finta Imre-föld.

Fót-erdő 2018: *Fót-erdő*. | *A valamikori káptalan vagy közbirtokossági, köségi erdőü*. 1889: *Fót erdő* (Kat.), 1864: *Fót Erdő*. | dülő. | A' Káptalan bírja

nagykiterjedésbe és egykiszrészbe Servánszký familia nevezetét vette onnan mert többheljen Kaszálló és legelőnek való rétek lévén Közte az Erdőt részekre szakítják el. Északról a' Csatári Erdőt határt a' Kösmő választja el tőlle Kelet és Délről a' Kis Ujfalusi Erdőség. Dombos és völgyes hely — találhatik benne Farkas. Vad Sertés, Róka, Őz. Nyúl – Császármadár. vadászatra nézve tilalmas hely Tölgy, Cser. Bük és szerszám fák tenyésznek (PESTY). — Erdő. A település külterületének délkeleti részén húzódik.

Fő utca lásd **Derék**

Fráter-féle birtok lásd **Fráter-földrész**

Fráter-földrész 2018: *Fráter-földrész ~ Fráter-féle birtok*. — Földterület, szántóföld. A település külterületének keleti részén, a belterület szomszédságában található. Nevét tulajdonosáról kapta.

Frigmann-birtok lásd **Frigmann-tanya**

Frigmann-tanya 2018: *Frigman-tanya ~ Fridman-birtok ~ Frigmán-tanya*. | *Az a nevirül, az embernek a nevirül kapta aszt a nevet, mer Frigmánnak hívták a gazdáját, és vót neki nagy darab földje, most birkalegelő. | A második világháború véjge felé, asziszem, hogy tíz [...] magyar katonát végeznek ki, és egy úgy menekül meg, hogy eldobja magát a sortűz elől, és bebújik az istállórészbe, a, a jászol-deszka háta mögé. És ő, majd két nap múlva kibúj, majd visszamennek, megtudták, hogy tízen voltak, mégis a holttesteket el kellene ásni vermekbe, ne legyen ojan feltűnő. És a tíz katona hejett csak kilencet találnak. És akkor átbújják az egész birtokot, tanyát, a cselédséget nagy vallatásra teszik, mégis megmenekül az az egy ember, és a megmentőihez visszajár sokáig még a faluba. Elbújtatták, etették.* — Földterület, legelő. Egykori tanya. A település külterületének délkeleti részén található. Nevét egykori tulajdonosáról kapta. A valamikori épületeknek ma már nyoma sincs.

Frigy-kert 1864: *FrigyKert*. | dülő, szántóföld. | Szántó földek Dombos — HK [Hegyköz] Pájival határos nyúgotról Délről az Rózsás hegy fekszik, elnevezése eredetéről mítse tudhatni. mellete van az úgy nevezett halom rét Kaszállók lapajos heljen (PESTY). — Földterület. A település külterületének nyugati oldalán található.

Gáné 2018: *Gáné ~ Gáné-kaszáló ~ Gáné völgye*. | *Kaszáló volt, de most már el van vadulva, mivelhogy ide jutottunk*. — Kaszáló. A település külterületének a nyugati részén, a Csohos szomszédságában található. A név talán a *gána* növény-névvel hozható összefüggésbe.

Gáné-kaszáló lásd **Gáné**

Gáné völgye lásd **Gáné**

Gazdasági iskola 1941: *Gazd. isk. [Gazdasági ? iskola]* (MKF.). — Földterület, kaszáló. A település külterületének keleti részén, a Drágos-tanya szomszédságában található.

Gerlice 2018: *Gerlice*. | *Volt is egy kastéj ebbe a részbe valahol itt. | Ott van egy monda, hogy állítólag Tótfalu felől itten volt az átjárás, Várad felől, ugye gyalogos kocsikkal közlekedtek régen az emberek, nem a főúton, vagyis ez volt a, mongyuk az útvonal, mongyuk itt Tótfalun keresztül.* — Földterület, kaszáló. Egykori tanya. A település külterületének keleti részén, a Bodó-erdő szomszédságában található. Nevét egykori tulajdonosáról kapta. A területhez egy helyi monda is kapcsolódik: Egy alkalommal ki akarták fosztani a Gerlice család birtokát. Néhány Nagyváradra tartó ember — az ott élők engedélyével — egy nagyobb kosarat helyezett el a Gerlice-tanyán. Elmondásuk szerint a nehéz csomagot nem akarták magukkal cipelni az előttük álló hosszú útra. A tanyán lévő kutyák az otthagyt kosarat megállás nélkül ugatták. A báróban gyanút keltett a kutyák viselkedése, ezért belelőtt a csomagba. A lövést követően egy fegyveres ember fordult ki a kosárból. A *Gerlice* név talán a nagyváradi Gerliczy családdal hozható összefüggésbe.

Golgota 2018: *Golgota ~ Gologota-rész.* — Földterület, legelő. A település külterületének keleti oldalán található.

Golgota-rész lásd **Golgota**

Golyóbis-tető lásd **Csoma-tető**

Halasi 2018: *Halasi ~ Halasi-rész ~ Halasi-völgy.* | *Az áradásos, vízbuzgásos hejeket megrekesztik egy kicsit, a hal áradáskor, tavaszkor felmegy ivni, és vízszafele az apadáskor ottmarad a lapályos területekbe. Ennek készítettek rekeszket, talán ez még annak lehet a maradéka.* 1889: *Halasi* (Kat.), 1864: *Halasi*. | dűlő, szántóföld, domb, völgy. | Szántó Földek Dombos völgyes hely Száldobágy Községel határos — elnevezését nem tudhatni (PESTY). — Földterület. A település külterületének délnyugati részén található. A név talán a *halas* szó és az *-i* képző összetételéből keletkezett.

Halasi-rész lásd **Halasi**

Halasi-völgy lásd **Halasi**

Halom-gaz 2018: *Halom-gaz.* | *Egy kiemelkedő nagy, nagy ö földhalom, homokos rész. Érdekes, az ódalába vannak ijen bevájások. Valamikor, én eredeztettem a kuruc-labancos időkbe. Hogy ottan valamikor katonák szállhattak meg. Mer igen jól belátható az a völgy alatta.* — Földterület, kaszáló. A település külterületének nyugati részén található. A közelben lévő földterület a Halom-rét nevet viseli. Vö. Halom-rét.

Halom-rét 2018: *Halom-rét ~ Halom-rít.* | *Az alatta [a Halom-gaz alatt] való rét a Halom-rét.* 1889: *Halomrét, Halom rét* (Kat.), 1864: *halom rét*. | kaszáló (PESTY). — Földterület, rét. A település külterületének nyugati részén található. A közelben lévő kaszáló a Halom-gaz nevet viseli. Vö. Halom-gaz.

Hangyaszövetkezet lásd **Bolt**

Határ-gödör lásd **Virág-rét**

Határ-gödör-legelő lásd **Virág-rét**

Hatházi-erdő 2018: *Hatházi-erdő*. — Földterület, egykori erdő. A település külterületének déli részén, a Ravaszdi szomszédságában található. A név előtagja az újlaki Hatházi családra utal. Vö. Hatházi-forrás.

Hatházi-forrás 2018: *Hatházi-forrás*. — Egykori forrás. A Hatházi-erdőben eredt. Vö. Hatházi-erdő.

Hegyközpályiról lásd **Hegyközpályi út**

Hegyközpályi út 2018: *Hegyközpályi út ~ Rózsás-hegyi út ~ Tető-ormó*, 1889: *Hegyköz-Pályiról* (Kat.). — A Hegyközpályi felé vezető földút. A település külterületének nyugati oldalán húzódik.

Hegyközszáldobágy felé lásd **Hegyközszáldobágyi út**

Hegyközszáldobágyi út 2018: *Hegyközszáldobágyi út ~ Vajda*. | *Ez valami-kor egy főút volt, itt jártak át gyalogszerrel*. 1889: *H. [Hegyköz] Száldobágyi út, Hegyközszáldobágy felé, Száldobágyi út* (Kat.). — A Hegyközszáldobágyra vezető út. A település külterületének déli részén húzódik.

Hívő templom lásd **Imaház**

Hodosi-erdő 2018: *Hodosi-erdő*. | *Mivel ezen a területen, ezen a részen, a Hegyköznek ezen a részén van nagy területű erdők. És ő, csináltak parcellákat, hogy mék falunak mék az erdeje. Tehát Csatári-erdő van, mert ott Csatárnak van, de úgy távolabb, mint Bihar, Szalárd, Hodos, ezek a területek, ott sík területek. S akkor nekik külön attak. És úgy voltak el, a megnevezése is, hogy Szalárdi-erdő, Hodosi-erdő, Bihari-erdő*. — A Fót-erdőnek a Jákóhodoshoz (r. Hodos) tartozó része.

Hosszú-rét 2018: *Hosszú-rét ~ Hosszú-rít*, 1889: *Hosszú rét* (Kat.). — Földterület, kaszáló. A település külterületének keleti részén, az erdő közvetlen szomszédságában található.

Imaház 2018: *Imaház ~ Hívő templom*. — Épület. A település baptista felekezetű lakossága használja. Vö. Katolikus templom, Református templom.

Irigy-kert 2018: *Irigy-kert ~ Irigy-kert-rész*. | *Innen a Halom-gaztól kifele*. 1889: *Irigykert* (Kat.). — Földterület, szántóföld. A település külterületének délnyugati részén található. Két részből áll: az Alsó- és a Felső-Irigy-kertből. Vö. Alsó- és Felső-Irigy-kert.

Irigy-kert-rész lásd **Irigy-kert**

Iskola 2018: *Iskola*. | *Vóút külön református iskola, vóút külön katolikus iskola és vóút külön állami iskola, tessék elképzelni, egy ojan picí faluba, és a község mindet fenntartotta*. 1864: *oskola, Község ház* (PESTY). — Épület. A Derékon található. Elemi és óvodai oktatás működik benne. Régen ez az épület volt a községház.

Isten-hegy 2018: *Isten-hegy*. | *Egy ojan meleg fekvésű, déli rész, nagyon meredek. Itten termeltek az emberek. Aszongyák, a leghamarabb termő vidék volt, mivelhogy nagyon kelet, délkeleti fekvésű*. 1889: *Isten hegy* (Kat.). — Földterület, domb, legelő. A település külterületének keleti részén található.

Jászlos 1889: *Jászlos* (Kat.). — Földterület, legelő. A település külterületének délkeleti részén található.

Kákás lásd **Csohos**

Kápolna 2018: *Kápolna*. — Épület. A Temető bejáratánál áll.

Káptalantanya 1888: *Káptalan tanya* (Hnt.), 1884: *Káptalan tn. [tanya]* (HKFT.). — Földterület, legelő. Egykori tanya. A település külterületének keleti részén állt. A hegyközüljaki határ egy részét egykor a római katolikus káptalan birtokolta.

Katolikus temető 2018: *Katolikus temető*. — A Temető része. Az Ebes nevű rész szomszédságában található.

Katolikus templom 2018: *Katolikus templom ~ Katolikus templom. | Ez a katolikus templom, és egy része már most úgy kultúrház gyanánt használjuk, már a falu. | A katolikus egyházé volt, és egyháztulajdon volt a, és félódalt templom volt, és onnét arrafele voltak gazdasági épületek meg lakások, és ugye ő, amikor jött a kommunizmus akkor, akkor, elvették tőlük, és akkor átépítették egy nagy teremmé, egy kultúrházzá, és ő, hát az egyház meghagyta, és jó a kapcsolatunk velek, pont most megint egy támogatást adunk nekik, bármire szükségünk van, egy évbe három gyűlés, egy évzáró, egy, egy szüreti bál, ők ingyen, díjmentesen esztet ideaggyák nekünk, nincs hova épíccsünk másikat és már lakodalmak sincsenek úgy, eszt mindenki megszokta, hát úgy, ojan közepes falusi, nincs akkora, mint a szalárdi, de úgy a falunak oké volt. — Épület. A Derék tetején áll. Az épület folytatása a Kultúrház. Vö. Kultúrház, Imaház, Református templom.*

Kávás lásd **Kávás utca**

Kávási-híd 2018: *Kávási-híd*. — Belterületi rész. A Kávás utca része. Vö. Kávás-kertek, Kávás-kút, Kávás-rét, Kávás utca.

Kávás-kertek 2018: *Kávás-kertek*, 1889: *Kertalja* (Kat.), 1864: *Kertajja*. | kaszálló, rét. | Tagosított kaszálló rétek. Délről rá nyúlnak az alszeg, és bánát nevű Uttza házak Kertjei északról elválasztja a' Csatári határtól, az úgy nevezett Kös-mő patak (PESTY). — Földterület, szántóföld. A Kávás utcához tartozó földek. Vö. Kávási-híd, Kávás-kút, Kávás-rét, Kávás utca.

Kávás-kút 2018: *Kávás-kút*. | *Jobb kéz felől, egy gémes kút. | Kitűnő vize, régen a fél falu odajár.* — A Kávás utcán lévő gémeskút. Vö. Kávási-híd, Kávás-kertek, Kávás-rét, Kávás utca.

Kávás-rét 2018: *Kávás-rét*. — A Kávás utcához tartozó földterület. A település külterületének északi részén, a belterület szomszédságában található. Vö. Kávási-híd, Kávás-kertek, Kávás-kút, Kávás utca.

Kávás utca 2018: *Kávás ucca ~ Kávás. | Eszt ezerkilencszáztizennyolc után osszák ki, azoknak az embereknek, akik a világháborúból hazajönnek, ugyanúgy a Tagot is vagy az Új sori részt, ottan kapnak telekrészeket, és akkor ők építenek rá. | A falu bejárata, eszt úgy hívják, ettől a szakasztól eddig, elnevezés, hivatalosan neve nincs. Kávásnak hívjuk. — Utca. A település belterületének északnyugati*

részen található. A folytatása az Alszeg és a Bánát nevű utca. Az adatközlők elmondása szerint a területet az első világháború után osztották ki. Vö. Kávási-híd, Kávás-kertek, Kávás-kút, Kávás-rét.

Kertalja lásd **Kávás-kertek**

Kincses-patak 2018: *Kincses-patak*. | *Az a patak, amejk bemegy a Kösmő-patakba, mert ez a kettőü Pájinál találkozik. [...] Nem a réjgi medribe, hanem eszt is szisztematizálták. Egyenesbe húszták, mert girbe-gurbán fojt akkor a vőügybe.* 1941: *Kincses p. [patak]* (MKF.). — A település külterületének délkeleti részén folyik. A hozzá tartozó rész a Kincses-völgy. Vö. Kincses-völgy.

Kincses-völgy 2018: *Kincses-völgy ~ Kincses-völgy-rész*. | *A Taba laposának a fojtatása.* 1889: *Kincses völgy* (Kat.), 1884: *Kincses völgy* (HKFT.), 1864: *Kincses völgy*. | legelő. | Dülő Kópés Szántó földek Észak oldalba van. Dombos hely. elnevezését nem magyarázhatni meg (PESTY). — Földterület, legelő. A település külterületének délkeleti részén, a Kincses-patak szomszédságában található. Vö. Kincses-patak.

Kincses-völgy-rész lásd **Kincses-völgy**

Kis-halom 2018: *Kis-halom*. | *A falu után van a Kis-halom, s utána a Halom-gaz, de általa Halom-gaz.* 1889: *Kishalom* (Kat.), 1884: *Kis halom* (HKFT.), 1864: *Kis Halom* (PESTY). — Földterület, domb. A település külterületének délnyugati részén, a belterület szomszédságában található.

Kis-oldal 2018: *Kis-ódal*. | *Itt van egy kicsi kis út mellette, és középen még két ház. Eszt a részt Kis-ódalnak hívják.* — Belterületi rész. A Derék nyugati oldala.

Kisújfalu felé lásd **Kisújfalu út**

Kisújfalu út 1889: *Kis Újfalui út, Kis Újfal felé* (Kat.). — Földút. A település külterületének délkeleti részét szeli ketté.

Kollektíva lásd **Kollektívanya**

Kollektívanya 2018: *Kollektívanya ~ Kollektíva*. | *Ez még a téesz idejéből az istállók. S ott külön építkeztek oda. Meg géppark, meg minden, de ennek nem volt jelentősége. Csak már még most az utóbbi időbe, ami felkerült. [...] Van itt egy ijen mezőgazdasági gépeknek egy hej, s itten egy olasz vett ki egy ijen épületet, istálló volt valamikor, de felújította, és pidzával kezdett el foglalkozni, de csődölt. Majd jött egy másik, megin elment, tehát ők, ők nem. Másik az is, az meg építkezéssel kezdett el foglalkozni, az is most már megöregedett. Abbahagyta, tehát az eléggé elhagyatott.* — Épületegyüttes. A Káváson található. Az épületeket a valamikori Kollektív gazdaság, az ún. Kollektíva használta. Ma már mindegyik épület más tulajdonoshoz tartozik.

Konc-far 2018: *Konc-far*, 1889: *Konczfar* (Kat.). — Földterület, legelő. A település külterületének déli részén található.

Konti-sor 1864: *Kontisor* (PESTY). — PESTY FRIGYES helynévtára szerint szőlő neve. Vö. Külső-Konti-sor.

Kópis 2018: *Kópis ~ Kópis-dűlő*, 1889: *Kopis* (Kat.), 1864: *Kópés*. | Szántó földek Észak oldalba van. Dombos hely. elnevezését nem magyarázhatni meg. mellette van a' Kincses völgy nevü Legelő helj. a' Mogyóros és Szilvás hegy Közt. Keletfelől nyugatfelé nyulik egész a' Község mellet lévő Rózsás hegy aljáiáig HK [Hegyköz] Páji határáíig. miért neveztetik Kincses völgynek nem tudható. Mellette van a' Taba lapos és Legelő, ezen heljen van a D. Káptalannak egy száraz Malma. és a' Községnek 3m ítató Kutja. Elnevezése miből eredt? nem tudatik (PESTY). — Földterület, szántóföld. A település külterületének keleti részén található. A hozzátartozó kút az ún. Kópis-kút. Vö. Kópis-kút.

Kópis-dűlő lásd **Kópis**

Kópis-kút 2018: *Kópis-kút*. — A Kópison lévő kút. Vö. Kópis.

Kösmő lásd **Kösmő-patak**

Kösmő-patak 2018: *Kösmőü-patak ~ Kösmőü*, 1941: *Kösmőpatak*, *Kösmő-p. [patak]* (MKF.), 1889: *Kösmő patak* (Kat.), 1884: *Kösmő p. [patak]* (HKFT.), 1864: *Kösmő patak*, *Kösmő patak*. | melyis csak esődzésekkor fojik sok károkat okoz a Kaszállókba olyesetekbe: elnevezését honnan vette légyen nem tudható (PESTY). — Patak. A település külterületének északi részét szeli át. Természetes határvonal Hegyközújlak és Hegyközcsatár között. A *Kösmő* név eredetéről egyelőre nem tudunk biztos magyarázatot adni. BENKŐ LORÁND és KNEZSA ISTVÁN úgy véli, hogy a Bihar megyei *Kösmő* víznév a székelyföldi *Küsmöd* helynévvel mutat összetartozást. Az előbbi a székely csoportok áttelepülésével, névköltöztetés eredményeképpen jöhetett létre. A FNESz. szerint a *Küsmöd* név a nyelvjárási *küs* 'kis' és a kihalt **med* 'száraz vagy időnként kiszáradó patak, ér' szavak összetételeként jött létre. BENKŐ szerint az előtag valóban a *kis* melléknév lehet, ő az utótagot azonban egy *-d* helynévképzőt tartalmazó névrésznek tartja (BENKŐ 1993: 54–55, lásd ehhez még KISS 2013: 101–107).

Köves út 2018: *Köves út*. | *Van az Ormányon keresztül egy út. Megy Sítervölgynek. Ez bemegey a Dóuzsa Györgyön, és Sítervölgnél köt ki*. — Földút. A település külterületének délkeleti részén található. Az erdőn vezet keresztül.

Község- és Rózsás-szőlőhegy 1864: *Község és Rózsás Szőlő hegy* (PESTY). — Földterület. A település külterületének nyugati része. Vö. Rózsás-hegy.

Községház lásd **Iskola**

Községi-legelő 1864: *Községi legelő*. | Domb, bokros hely (PESTY). — Az adatközlők nem ismerték a nevet.

Kultúrház 2018: *Kultúrház*. — Épületrész. A Katolikus templom folytatása. Községi gyűléseknek, iskolai évfáróknak és szüreti báloknak ad helyet. Vö. Katolikus templom.

Kuruc-kút 2018: *Kuruc-kút*. | *Állítólag oda húzódtak be a monarkia idején a magyarok, ott volt egy forrás az erdőbe. Ott itattak, és akkor onnan jöttek ki mindig, mikor, mittudomén, jöttek, s behúzódtak az erdőbe akkor. Azon a részen*

tanyáztak, ott volt egy forrás, szép nagy fák vóútak, most lett levágva az elmúlt évekbe. — Kút. A település külterületének keleti részén található. Az adatközlők szerint egykor kuruc katonák tanyáztak a területen.

Külső-Csoma 2018: *Külső-Csoma*. — Földterület, szántóföld. A település külterületének déli oldalán található. A Csoma része. Vö. Csoma, Csoma-kút, Csoma-tető, Égett-Csoma.

Külső-Fekető 2018: *Külső-Fekető*, 1889: *Fekete tó alj* (Kat.), 1864: *Fekető ajj*. | Szántó, Kaszálló, Legelő, és bokros hely Eszacról a Kösmő patak választjael a' Csatári határtól — Dombos gödrös, lapajos hely északnak fekszik (PESTY). — A település külterületének északkeleti oldalán található. A Fekete-tó része. Vö. Fekete-tó.

Külső-Halasi 2018: *Külső-Halasi*. — A település külterületének délnyugati oldalán található. A Halasi része. Vö. Halasi.

Külső-Konti-sor 1864: *Külső Kontisor*. | a' Külső Kontisor nevű hely Községi legelő hely Domb: bokros hely (PESTY). — PESTY FRIGYES helynévtára szerint földterület neve. Vö. Konti-sor.

Legelő 2018: *Legelő ~ Legelő-rész*, 1864: *Legelő* (PESTY). — Nagy kiterjedésű földterület, legelő. A település külterületének keleti részén található.

Legelő-rész lásd **Legelő**

Lelkészi lak lásd **Parókia**

Lófürösztő 2018: *Lófürösztő*. | *Egy ojan tíz-tizenöt méteres medrét csináltak a pataknak, szélességbe. Egy ojan száz méter hosszan, durván. Jöttek ijen száraz időűszakba, hozni az árut, a motyót, a pakkot, ahogy monták falun. Akkor estente vagy kora hajnalba rámentek erre a patakra, lemosták.* — Kisebb földterület. A település külterületének északi részén, a belterület és a Kösmő-patak szomszédságában található.

Losonc 2018: *Losonc*. | *Valami káptalan név után van eredeztetve.* — Földterület, legelő. A település külterületének keleti részén található. Az adatközlők szerint ez a rész is a káptalan tulajdona volt.

Macskalyuk 2018: *Macskalyuk*. | *A Fakó-patak tetejének aszt mongyák, hogy Macskalyuk.* 1889: *Macska lyuk* (Kat.), 1884: *Macska lyuk* (HKFT.), 1864: *Matskalyuk, Matska juk*. | Szántó Kaszálló Legelő heljek Dombos völgyes hely. Egyrésze neveztetik Drugás szállósnak: Matska juk elnevezése eredetét meg nem mondhatni: arról nevezetes azonban hogy a' határba csak itt lehet építkezésre használható követ tomegben találni. Másik elnevezése onnan eredt: hogy Régebben KisUjfalu Drugás család birta kík szállásokat építvén: maí napig fent maradt ezen darabrétre nézve a' Drugás nevezet (PESTY). — Földterület, legelő. A település külterületének délkeleti oldalán található. A Fót-erdő része. Vö. Drugás-szálló.

Macskás lásd **Macskás utca**

Macskás-kertek 2018: *Macskás-kertek*. — Földterület, szántóföld. A Macskás utcához tartozó kertek. Vö. Macskás utca, Macskás-tető.

Macskás-tető 2018: *Macskás-tető ~ Tető, -n.* | *A Macskás megy felfele a dombon, mint itten a Templomnál. De tulról, a Temető fele. És a Tető meg Macskás-tető, megyen keresztül.* — A Derékot és a Macskást összekötő utca. A domb tezején húzódik. Vö. Macskás utca, Macskás-kertek.

Macskás utca 2018: *Macskás ucca ~ Macskás.* | *Felfele egy dombon van.* | *A Macskásiak pedig Érmihájfalva környékén voltak, ijen birtokos családok [...] nemes urak. És a Gerlicének van egy Macskás nevű felesége, és gondolom, hogy ez még a birtokhoz tartozott. És akkor hozhatott onnan cselédséget. [...] Innen kaphatta az ucca a Macskás nevet.* 1864: *Útza Matskás.* | Nyúlik Éjszokról Délnek meredek heljen 9 házzal 's Telekkel régebben gödrös és gazos helylevén nevévette a' mocsoktól motskos helytől, végre macskás névetvetfel (PESTY). — Utca. Az Alszegre merőlegesen, a Derékkal párhuzamosan helyezkedik el. Az adatközlők szerint a településen élő egyik családról kapta nevévet. A hozzá tartozó kertek az ún. Macskás-kertek. Vö. Macskás-kertek, Macskás-tető.

Malom 1. 2018: *Malom.* | *Az a tanya alatt vóút. [...] Valamikor gőzgéppel járatott malom volt benne.* — Épület. A Kollektívtanya része. Ma már nem működtetik.

Malom 2. 1864: *Malma.* | a' Taba lapos és Legelő, ezen heljen van a D. Káptalannak egy száraz Malma (PESTY), 1860: *Malom* (MKFT.). — Földterület, szántóföld. Egykori épület. A település külterületének déli részén, a belterület szomszédságában állt.

Meleg-kert 2018: *Meleg-kert ~ Meleg-kert-rész,* 1889: *Melegkert* (Kat.). — Földterület, szántóföld. A település külterületének keleti részén, a belterület közvetlen szomszédságában található.

Meleg-kert-rész lásd **Meleg-kert**

Mező-kút 2018: *Mező-kút.* | *Valamikor a csürhének volt dílelője.* — Kút. A Régi pálinkafőző mellett, a Szilvás-dombon található.

Mogyorós lásd **Mogyorós-hegy**

Mogyorós-hegy 2018: *Mogyorós-hegy ~ Mogyorós, -on.* | *Úgyszintén szőlős-birtok vóút. A Református temetőtől kifele.* 1889: *Mogyorós* (Kat.), 1884: *Mogyorós h. [hegy]* (HKFT.), 1864: *Mogyorós, Mogyorós hegy, Mogyorós Szőlőhegy.* | egy hegy fojamon a' Község és Rózsás Szőlő hegyel: meg említettik egy részbenne, az úgy nevezett Szemét Domb. Mogyorós nevezetét vette onnan, mert Sok Mogyoró fák irtattak ki térééről. — meljnek is Elnevezését megnem lehet magyarázni. Dombos gödrös hely (PESTY), 1864: *Mogyoros Hegy* (MKFT.). — Földterület, szőlő, gyümölcsös. A település külterületének keleti részén található. Vö. Mogyorósi út.

Mogyorósi út 2018: *Mogyorósi út.* — A Mogyorós-hegyen át vezető földút. A település külterületének keleti részét szeli ketté. Vö. Mogyorós-hegy.

Mogyorós-szőlőhegy lásd **Mogyorós-hegy**

Nagy-almás 2018: *Nagy-almás.* — Kisebb erdő. A település külterületének délkeleti részén található.

Nagy-Csoma lásd **Csoma**

Nagy-rét 2018: *Nagy-rét*, 1941: *Nagyrét* (MKF.), 1884: *Nagy rét* (HKFT.), 1860: *Nagy rét* (MKFT.). — Földterület, rét. A település külterületének északi részén található.

Német-forrás 2018: *Német-forrás*. | *Az a Szilvás-hegynek az aljába*. — Forrás. A Szilvás-hegy szomszédságában található.

Népfőiskola 2018: *Népfőiskola*. — Épület. A Derékon, a Református templom szomszédságában áll. Jelenleg nem használják. A közelmúltban még előadásokat tartottak benne.

Nyilas 2018: *Nyilas ~ Nyilas-rész*. — Földterület, szántóföld. A település külterületének nyugati részén található. Feltehetőleg a *nyilas* 1. 'hosszú, egyenes terület', 2. 'sík terület' jelentésű földrajzi köznévvvel (FKnT.) hozható összefüggésbe.

Nyilas-rész lásd **Nyilas**

Nyíri-tanya 2018: *Nyíri-tanya*. | *Az már, most már le van bontva. De itt vóút az is a Mogyoróus szájába. A falu vigin mingyá. Ez a papoké vóút. Ott préseltek. Oda hoszták a szöllőt, onnan hoszták a pincébe a bort*. — Földterület, szántóföld. Egykori tanya. A település külterületének északkeleti részén állt. A római katolikus egyházhhoz tartozott.

Orvosi rendelő 2018: *Orvosi rendelő*. | *Nem volt [orvosi ellátás helyben], Csatarba jártunk mindig. | Még nem, de rövidesen beindíttják*. — Épület. A Derékon áll. A tervek szerint orvosi rendelőt fognak működtetni benne.

Pálinkafőző-kút lásd **Pálinka-kút**

Pálinka-kút 2018: *Pájinka-kút ~ Pálinkafőző-kút*. — A Régi pálinkafőző szomszédságában lévő itatókút. A belterület déli részén, a Szilvás-hegyen található.

Pályiújlak lásd **Hegyközújlak**

Pápa-szem 2018: *Pápa-szem ~ Pápa-szem-rét*. — Földterület, kaszáló. A település külterületének északkeleti részén található.

Pápa-szem-rét lásd **Pápa-szem**

Pap-parlag 2018: *Pap-pallag ~ Pap-pallag-rész*. | *Mivel a papnak volt itt egy darab fölgye. És azér mongyák Pap-pallagnak*. — Földterület, legelő. A település külterületének déli részén található. A név utótagja feltehetőleg a 1. 'fel nem szántott, száraz, terméketlen földterület', 2. 'irtás' jelentésű *pallag ~ parlag* földrajzi köznévvvel (FKnT.) hozható összefüggésbe.

Pap-parlag-rész lásd **Pap-parlag**

Parókia 2018: *Parókia*, 1864: *Lelkészi lak* (PESTY). — Épület. A református parókia. A Derékon, a Református templom mellett áll.

Pince sikátor 2018: *Pince sikátor ~ Pincesor*. | *Az vezet le az Új sor nevezetű uccára*. — Az Új sor nevű utca része. Az ott lévő pincéket a helyiek még mindig használják.

Pincesor lásd **Pince sikátor**

Pintér sikátor 2018: *Pintér sikátor*. — A Csohosra vezető földút. A Felszegről lehet letérni rá.

Polak-tanya 1884: *Polak tn. [tanya]* (HKFT.). — Földterület, legelő. Egykori tanya. A település külterületének nyugati részén állt.

Pondrós-oldal 2018: *Pondrós-oldal*. — Földterület, legelő. A település külterületének délkeleti oldalán található. Az Isten-hegy része.

Ravaszdí 2018: *Ravazdi*. | *Ez gyümölcsös volt mind gyerekkoromba, most paskó az egész*. 1889: *Ravazdi* (Kat.), 1864: *Ravazdi Óoldal, Ravazdi Szántó*. | nagyobb részt Kaszálló és Legelő helyek. elnevezése honnan eredtlégyen nem tudható. | Szántó Kaszálló földek Töbrészekre osztva neveződik. Tormás hegy Kontisor Ravazdi Óoldal Bukmós Óoldal Ezen elnevezések eredetét sem tudhatni Mínd a' három Szöllő hegyen: idejébe jó és sok gyümölcs terem. Mellette van a' Csemző nevű hely: Szántó Kaszálló földek (PESTY). — Földterület, legelő. A település külterületének déli részén található.

Ravaszdí-oldal lásd **Ravaszdí**

Ravaszdí-szántó lásd **Ravaszdí**

Református temető 2018: *Református temető ~ Temető*. | *Fenn, a Tetőn, ha kimegyünk az udvarra, a Kápolna láccik*. — A református felekezetű lakosság használja.

Református templom 2018: *Református templom*. | *Van vagy hetvenöt fő katolikus körülbelül, most már, több volt, ugyanúgy, mint reformátusból. Több van, az nagyobb létszám. Ő, az nem tudom, mennyi lehet. [...] És van még vagy, vagy, nem tudom, vagy hat, hat, ami baptista. Őknekik külön egy kis imaház lejtezik. Más felekezet nincs. Ez a három van. Ez, ez. Nagyságrendben: református, katolikus és mondom, van néhány szeméj, aki a baptista gyülekezetbe jár*. 1864: *Református templom* (PESTY). — Épület. A Derékon áll. A 19. században épült: „Ev. ref. templomának egyes részeit, melyek még az ősi, románkori egyházból maradtak meg, az 1890-ben épült új templomhoz felhasználták” (BOROVSKY 91). Vö. Imaház, Katolikus templom.

Régi pálinkafőző 2018: *Régi pálinkafőző*. | *Volt a régi, ami már nem működik, az ezen a részen van lent. Pont itt egy most tőu láccik. [...] De az volt az első. | Az Ebes-kút mellett. Onnen horták a vizet rá*. — Pálinkafőző épület. A Szilvásdombon áll. Ma már nem működtetik.

Régi temető 2018: *Régi temető ~ Zsidó temető*. | *A hátsó ríszit Zsidó temetőnek hívták, volt vagy négy-öt zsidócsalád*. 1864: *Régi temető Kert* (PESTY). — Földterület, szántóföld. A település egykori temetője. A Káváshoz tartozik.

Régi temető kert lásd **Régi temető**

Rektor sikátor 2018: *Rektor sikátor*. | *Az egyháznál van itt egy út befele, Rektor sikátor*. — Belterületi rész. A Derék egyik letérője. A Református templom és a Népfőiskola mellett vezet el. Az adatközlők szerint a *rektor* a régi időkben a református presbiterek megnevezése lehetett.

Ribizlis 2018: *Ribizlis*. — Földterület, szántóföld. A település külterületének délkeleti részén, a belterület szomszédságában, a Kincses-völgyben található.

Rogériusz lásd **Szilvás-hegy**

Rókalyuk-patak 1889: *Rókalyuk patak* (Kat.). — Patak. A település külterületének keleti részén található.

Róka utca 2018: *Róka ucca*. | *Ez is ugyanúgy tizenhét után osztódik ki.* 1864: *Róka Uttza*. | a' Község utszáitól egészen kívül elkülönítve 8. házzal Telekkel ház Teleknélkül elneveztetését onnan vette, miszerint nyomás, és meredek gazos hegy Környezi hova a' Rókák, a' midön a' Községben tyókászni mennek, előbbis ezen heljet látogatják meg. Ezen 96 ház Kertjeikben Szöllő, őszi és Tavaszi vetések 's minden nemü gyümölcsfák a' jóidőbe kielégítően természetnek 's tenyésztetnek (PESTY). — Utca. A Derék folytatása. Az adatközlők elmondása szerint a terület nagyobb részét az első világháború után osztották ki.

Rónyai lásd **Rónyai sikátor**

Rónyai sikátor 2018: *Rónyai sikátor ~ Rónyai*. — Utca. A Felszegtől ágazik el. Nevét a hegyközülaki Rónyai családról kapta.

Rózsás lásd **Rózsás-hegy**

Rózsás-hegy 2018: *Rózsás-hegy ~ Rózsás*. | *Ez is szőlős, gyümölcsös hegyrész volt valamikor. Most újabban van itt-ott. Rajta egy-egy kisebb parcella. | Valamikor úgy volt ez, hogy szőlőshegy volt. Még Gerlice bárónak volt ott egy, egy nagydarab szőlője, a filoxérával kipusztult, és asztán átatta, elatta, és a Gerlice báró el is ment Újlakról.* 1889: *Rózsás hegy* (Kat.), 1884: *Rózsás h. [hegy]* (HKFT.), 1864: *Rózsáshegy, Rózsás hegy, Dél- és Észak Rózsás*. | mely esik Nyúgotról. többnyire Szöllővel van béra kva a' Községgel egy tartalmu hegyen a' tető úttól Dél és Északnak fekszik: nevét a' böven termett Bokortól vagyis Rózsásbaktortól vette. Két elnevezéssel bir u: m: Dél és Észak Rózsás (PESTY). — Földterület, szántóföld. A település külterületének nyugati oldalán található. Két részből áll: az Észak- és a Dél-Rózsás-hegyből. Vö. Észak- és Dél-Rózsás-hegy, Község- és Rózsás-szőlőhegy, Hegyközpályi út.

Rózsás-hegyi út lásd **Hegyközpályi út**

Sásos-völgy 2018: *Sásos-völgy*. | *Ez a Bagjos-erdőbe bemenni, egy rétrész.* 1889: *Sásosvölgy* (Kat.). — Földterület, rét. A település külterületének délkeleti részén található.

Sütőtök-föld 2018: *Sütőtök-föld*. — Földterület, legelő. A település külterületének keleti részén, a Fekete-tó szomszédságában található.

Szabó Pál 2018: *Szabó Pál*. — Legelő. A település külterületének nyugati oldalán található, az Irigy-kert folytatása. A nagyobb része a hegyközpályi határhoz tartozik.

Szalárdi-erdő 2018: *Szalárdi-erdőjü*. | *Mivel ezen a területen, ezen a részen, a Hegyköznek ezen a részén van nagy területű erdők. És ő, csináltak parcellákat,*

hogy mék falunak mék az erdeje. Tehát Csatári-erdő van, mert ott Csatárnak van, de úgy távolabb, mint Bihar, Szalárd, Hodos, ezek a területek, ott sík területek. S akkor nekik külön attak. És úgy voltak el, a megnevezése is, hogy Szalárdi-erdő, Hodosi-erdő, Bihari-erdő. — Az Uradalmi-erdő része. A szomszédos Szalárd (r. Sälard) településhez tartozott.

Száldobágyi-erdő 2018: *Száldobágyi-erdő*, 1860: *Város Erdő* (MKFT.). — A település külterületének déli részén található. A terület nagyobb része Hegy-közszáldobágyhoz tartozik.

Száldobágyi út lásd **Hegyközszáldobágyi út**

Szatmári-ház 2018: *Szatmári-ház ~ Toja-ház*. — Erdészlak. A település külterületének keleti részén, az erdőben áll. A *Szatmári* és a *Toja* (Toia) előtagok a valamikori erdészekre utalnak.

Szemétdomb 1864: *Szemét Domb*. | *Szemét Domb* nevét vette onnét. mivel a' népmondaszerént a' régi időbe elhagyatva vólt, 's e' részét mint szemét v' is haszontalan heljet tekintették. mellete van a' Szöke Kút völgy (PESTY). — A külterület keleti részén található.

Szilvás-domb lásd **Szilvás-hegy**

Szilvás-domb utca lásd **Szilvás-hegy**

Szilvás-hegy 2018: *Szilvás-hegy ~ Szilvás-domb ucca ~ Szilvás-domb, -on, ~ Rogériusz*. | *Az is úgy egy, régebb kiosztott szegényebb embereknek, ijen kissebb telkeket attak ott, építettek rá egy-egy házat. [...] Sajnos már nincs, vagy, vagy három heji lakos, a többi már mind ijen hétvégi kis házaknak vették meg. [...] Asszem, hogy talán három család van még ott, azon a hejen*. | *Aszt úgy macerálták gyerekoromba, hogy a Rogériusz, mert hogy kicsit különösek*. 1941: *Szilvás hegy* (MKF.), 1889: *Szilvás-hegy, Szilváshegy* (Kat.), 1884: *Szilvás h. [hegy]* (HKFT.), 1864: *Szilvás hegye, Szilvás hegy, Szilvás hegy*. | Szőlő hegy Nagy részbe elhagyva magas hegy 's nagy kiterjedésű a' leg erősebb bort termő — Szántó Kaszálló földek Töbrészekre osztva neveződik (PESTY), 1864: *Szilvas Hegy* (MKFT.). — Dombos rész, utca és szántóföld. A belterület déli oldalán található. Az adatközlők szerint egykor rengeteg szőlő volt rajta. Újabban beépített része a településnek. A *Rogériusz* újabb keletű név. A kifejezés a nagyváradi tömbháznegyedre, a *Rogériusz*-ra utal, mivel az a terület is egy — viszonylag — újabban beépített része a városnak. Vö. Szilváshegyi út.

Szilvás hegye lásd **Szilvás-hegy**

Szilváshegyi út 2018: *Szilvás-hegyi út*. — A Szilvás-hegy felé vezető földút. A település külterületének déli részén húzódik. Vö. Szilvás-hegy.

Szöke-kút 2018: *Szöke-kút*, 1889: *Szöke kút* (Kat.). — A Szöke-kút-völgyhöz tartozó forrás. Vö. Szöke-kút-völgy.

Szöke-kút-völgy 2018: *Szöke-kút-völgy*, 1889: *Szökekút völgy* (Kat.), 1884: *Szöke kút völgy* (HKFT.), 1864: *Szöke Kút völgy, Zökeréti völgy*. | Dombos, gödörös, hely (PESTY). — Földterület, kaszáló. A település külterületének keleti részén,

az erdő szomszédságában található. Az előtag feltehetően a hegyközülaki Szőke családra utal. Vö. Szőke-kút.

Szőke-réti-völgy lásd **Szőke-kút-völgy**

Taba 2018: *Taba ~ Taba ucca*. | *Megyünk lefele, Száldobágy fele, az Taba, Taba ucca*. | *Osztott telkek a háború után, legelőből*. — Utca. A település belterületének déli oldalán található. Két része van: a Taba-tető és a Taba-lapos. Vö. Taba-kút, Taba-lapos, Taba-rét, Taba-tető.

Taba-alj lásd **Taba-lapos**

Taba-kút 2018: *Taba-kút*. — A Taba-lapason lévő kút. Vö. Taba, Taba-lapos, Taba-rét, Taba-tető.

Taba-lapos 2018: *Taba-lapos ~ Taba lapossa ~ Tábor-lapos ~ Taba-alj*, 1889: *Taba laposa* (Kat.), 1864: *Taba lapos* (PESTY). — Utca és legelő. A Tabának a domb alján lévő része. Vö. Taba, Taba-kút, Taba-rét, Taba-tető.

Taba laposa lásd **Taba-lapos**

Taba-rét 2018: *Taba-rét*. — A Tabához tartozó rét. A külterület déli részén, a belterület szomszédságában található. Vö. Taba, Taba-kút, Taba-lapos, Taba-tető.

Taba-tető 2018: *Taba-tető, -n*. | *A dombnak a teteje*. — Utca. A Tabának a domb tetején lévő része. Vö. Taba, Taba-kút, Taba-lapos, Taba-rét.

Taba utca lásd **Taba**

Tábor-lapos lásd **Taba-lapos**

Tábor-tető lásd **Csohos**

Tag 2018: *Tag*. | *Ez mind a katólikus egyház birtokhoz, a káptalan birtokhoz tartozott valamikor*. | *A már erdőre nyúlik ki, egíszén*. — Földterület, legelő. A település külterületének keleti részén található.

Temető lásd **Református temető**

Temető-alj 2018: *Temető-ajj ~ Temető-ajj ucca ~ Temető ajja*. | *Vannak házak, újabban ott is építkeztek a tízes-húszas években. Asztán most már még jobban*. 1860: *Temető ally* (MKFT.). — A Temető mellett lévő utca.

Temető alja lásd **Temető-alj**

Temető-alj utca lásd **Temető-alj**

Tető lásd **Macskás-tető**

Tető-ormó lásd **Hegyközpályi út**

Tihanyi 2018: *Tihanyi*. | *Az Isten-hegynek a túlsó oldala*. — Földterület. A település külterületének keleti részén található. A név a hegyközülaki Tihanyi családra utal.

Toja-ház lásd **Szatmári-ház**

Tormás-hegy 1864: *Tormás hegy*. | Szántó Kaszálló földek Töbrészekre osztva neveződik. Tormás hegy Kontisor Ravazdi Óoldal Bukmós Óoldal Ezen elnevezések eredetét sem tudhatni Mind a' három Szöllő hegyen: idejébe jó és sok gyümölcs terem (PESTY). — Az adatközlők nem ismerték a nevet.

Tóth Gyula-forrás 2018: *Tót Gyula-forrás*. — A Tóth Gyula-föld mellett lévő forrás. A település külterületének északnyugati részén található. Vö. Tóth Gyula-föld.

Tóth Gyula-föld 2018: *Tót Gyula-föld*. | *Vóut egy beékelés Gyula bácsinak, ő egy erdész volt a faluba*. — Földterület, szántóföld. A település külterületének északnyugati részén található. Vö. Tóth Gyula-forrás.

Törözsd-rét 2018: *Törözsd-rét*. — Földterület, legelő. A település külterületének déli részén található.

Uileacu de Munte lásd **Hegyközújlak**

Újlak lásd **Hegyközújlak**

Új sor 2018: *Új sor ~ Új sor rész*. | *Későbbi időkbe attak ki telkeket építkezésre*. — Utca. A Pince sikátor folytatása. A település újabban beépített része.

Új sor rész lásd **Új sor**

Uradalmi-erdő 2018: *Uradalmi-erdő*, 1884: *Uradalmi erdő* (HKFT.), 1864: *Uradalmi Erdő* (MKFT.). — A Felső-Hegyköz jelentős részét ma is erdőség borítja. Ennek a nagy kiterjedésű erdőnek a része a hegyközújlaki Uradalmi-erdő. A település külterületének délkeleti oldalán található.

Vajda 1. 2018: *Vajda*. | *Például megyünk Száldobágnak itt felfele, gyalog jártunk valamikor*. 1941: *Vajdaszállás* (MKF.). — Földterület, szántóföld. A település külterületének délnyugati részén, Hegyközszáldobágy szomszédságában található. Vö. Hegyközszáldobágyi út.

Vajda 2. lásd **Hegyközszáldobágyi út**

Vajda-szállás lásd **Vajda 1.**

Város-erdő lásd **Száldobágyi-erdő**

Veres-patak 2018: *Veres-patak ~ Veres-patak-rész*. | *Egy rét, de Veres-pataknak hívják. Ez a határ. [...], ez a mi részünk is és a száldobágyiaké is*. | *Egy szép, gyönyörű völgy [...]. Ez rét, bent erdő erről-arrul*. 1941: *Veres p. [patak]* (MKF.), 1884: *Vörös p. [patak]* (HKFT.). — Földterület, rét. A település külterületének déli részén található. Nevét a rajta áthaladó patakról kapta.

Veres-patak-rész lásd **Veres-patak**

Virág-rét 2018: *Virág-rét*, 1889: *Virágrét és Határgödri* (Kat.), 1864: *határ gödör, határ gödör legelő, Virág rét*. | *dűlő, szántóföld, kaszáló*. | Kis részbe Szántó, és Kis részbe Kászálló föld Tagosítás kor a' D. Káptalannak jutott rész. Dombos, gödrös lapajos heljek. nevezetét a' sok mezei virágokról a' másik elnevezését a' határba lévő nagy gödörről vette (PESTY), 1864: *Virag ret* (MKFT.). — Földterület. A település külterületének északkeleti részén található.

Virág-rét és Határ-gödri lásd **Virág-rét**

Zebes lásd **Ebes**

Zilaji 2018: *Zilaji*. — Földterület. A település külterületének keleti részén található. A név a hegyközújlaki Zilaji családra utal.

Zsidó bolt 2018: *Zsidó b^out*. — Egykori épület. A Macskás-tetőn állt. Zsidó család tulajdona volt.

Zsidó-forrás 2018: *Zsidó-forrás*. | *Az a zsidóy^ofdnek az ajjába, megint a hegyen*. — Forrás. A település külterületének keleti részén, a Ribizlis szomszédságában található.

Zsidó temető lásd **Régi temető**

Források

EKFT. = *Az első katonai felmérés. A Magyar Királyság teljes területe 965 nagyfelbontású színes térképszelvényen. 1782–1785*. DVD. Budapest, Arcanum Adatbázis Kft., 2004.

HKFT. = *A harmadik katonai felmérés. 1869–1887, a Magyar Szent Korona Országai 1:25000*. DVD. Budapest, Arcanum Adatbázis Kft., 2007.

Hnt. = *Magyarország helységnévtára*. Statisztikai Kiadó Vállalat, 1873, 1877, 1882, 1888, 1892, 1895, 1898, 1900, 1902, 1907, 1913.

Kat. = *Hegyközülak kataszteri térképszelvényei*. A Román Nemzeti levéltár Bihar megyei fiókja (Direcția Județeană a Arhivelor Naționale, Bihor), 1889.

MKF. = *Magyarország katonai felmérése 1941*. URL: http://mapire.eu/hu/map/hungary_1941 (2018. 10. 01.).

MKFT. = *A második katonai felmérés. A Magyar királyság és a Temesi bánság nagyfelbontású, színes térképei. 1819–1869*. DVD. Budapest, Arcanum Adatbázis Kft., 2005.

PESTY = HOFFMANN ISTVÁN–KIS TAMÁS, *Pesty Frigyes kéziratos helynévtárából. 1864. Bihar vármegye 1–2*. Debrecen, 1996.

VISTAI ANDRÁS JÁNOS. *Tekintő. Erdélyi helynévkönyv 1–3*. Hely és év nélkül. URL: https://web.archive.org/web/20110710231100/http://www.fatornyosfalunk.com/html/erdelyi_helynevkonyv.html (2019.03. 10.).

Irodalom

BENKŐ LORÁND 1993. Megjegyzések víznevekről. Adalékok a székelység történetéhez. *Névtani Értesítő* 15: 50–56.

BOROVSKY = BOROVSKY SAMU–SZIKLAY JÁNOS szerk., *Magyarország vármegyéi és városai. 5. Bihar vármegye és Nagyvárad*. Budapest, 1901.

BUNYITAY VINCE 1883. *A váradi püspökség története alapításától a jelenkorig. Egyházak* 3. Nagyvárad. URL: http://www.ksh.hu/apps/hntr.egyeb?p_lang=HU&p_sablon=KONYVEK (2019. 03. 10.).

FÉNYES ELEK 1851. *Magyarország geográfiai szótára, mellyben minden város, falu és puszta, betürendben körülményesen leiratik*. Pest, [később] Budapest.

FKnT. = BÁBA BARBARA–NEMES MAGDOLNA, *Magyar földrajzi köznevek tára*. A Magyar Névarchívum Kiadványai 32. Debrecen, Debreceni Egyetemi Kiadó, 2014.

- ISPMN. 2011 = A Nemzeti Kisebbségkutató Intézet honlapja. URL: http://www.ispmn.gov.ro/maps/county/mixt2011_maghiar (2019. 03. 10.).
- JAKÓ ZSIGMOND 1940. *Bihar megye a török pusztítás előtt*. Település- és népiségtörténeti értekezések 5. Budapest.
- KISS MAGDALÉNA 2013. A Kösmő/Küsmöd víznév etimológiai vizsgálata. In: FORRÓ ENIKŐ–KÖRÖSI ZOLTÁN–SZENDREI ÁKOS–VERES PÉTER szerk. *Bihari Hegyköz 1*. Debrecen–Nagyvárad, Debreceni Egyetem Tudományegyetemi Karok. 103–107.
- RÁCZ ANITA 2007. *A régi Bihar vármegye településneveinek történeti-etimológiai szótára*. A Magyar Névértéktár Kiadványai 12. Debrecen, Debreceni Egyetem Magyar Nyelvtudományi Tanszék.
- ÚMTsz. = B. LŐRINCZY ÉVA főszerk., *Új magyar tájszótár 1–5*. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1979–2010.

Szilágyi-Varga Zsuzsa
ORCID: 0000-0002-3686-4455
Partiumi Keresztény Egyetem, Nagyvárad
szilazsu@gmail.com

